

Kestävän kehityksen toimintamalli aluetoimikunnille

Sisällysluettelo

1	Johdanto.....	1
2	Termit	1
2.1	Ekologinen kestävyys	1
2.2	Taloudellinen kestävyys.....	2
2.3	Sosiaalinen kestävyys.....	2
3	Kestävän kehityksen toimintamalli aluetoimikuntien hankkeisiin.....	3
3.1	Ideavaihe	3
3.2	Hankearviointi	4
3.3	Suunnittelu.....	4
3.4	Toteutus.....	4
3.5	Raportointi ja hankkeen päättäminen.....	5
4	Toiminnan tulosten ja vaikuttavuuden mittaaminen	5
4.1	Vaikuttavuuskehikko – Luonnon monimuotoisuuden lisääminen.....	6

Lähteet

Liitteet

Liite 1 Aluetoimikunnan hankehakemus pohja

1 Johdanto

Kestävän kehityksen toimintamalli on kehitetty Kestävä Kouvola – Kestävän kehityksen toimintamalli osaksi asukkaiden arkea –hankkeessa Ympäristöministeriön Kestävä kaupunki –rahoituksella. Hanke toteutettiin 1.1.2022–31.03.2023 ja sen kokonaisbudjetti oli 125 000 €.

Tämän toimintamallin tarkoituksena on auttaa aluetoimikuntia erilaisten kestävän kehityksen hankkeiden suunnittelussa, toteuttamisessa ja seurannassa Ympäristö 2030 –ohjelman mukaisesti.

Kestävän kehityksen toimintamalli toteuttaa Kouvolan kaupungin ympäristöohjelmaa **-Ympäristö 2030**, joka on muodostettu yhteistyössä kaupungin ja eri sidosryhmien kanssa. Ympäristöohjelma kolme keskeistä päämäärää ovat: pyrkimys hiilineutraalisuuteen, kertotalouden kehittäminen ja luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen.

Kestävä kehitys on jatkuvaa yhteiskunnan muutosta ja sen tarkoitus on turvata hyvä elinympäristö ja elämisen mahdollisuus nykyisille ja myös tuleville sukupolville. Ihminen, talous ja ympäristö tulisi ottaa huomioon yhteiskunnan toimintoja suunnitellessa.

Kestävä kehitys jaetaan ekologiseen kestävyys, taloudelliseen kestävyys ja sosiaaliseen kestävyys.

2 Termit

2.1 Ekologinen kestävyys

Ekologinen kestävyys tarkoittaa monimuotoisen luonnon ja ekosysteemien säilyttämistä niin, ettei yhteiskunnan toiminta vaaranna ja heikennä niitä.

Ekologinen kestävyys on paljon muutakin kuin uhanalaisten eliölajien suojelua. Luonnon monimuotoisuus eli biodiversiteetti on tärkeä osa ekologista kestävyttä. Se sisältää luonnon monimuotoisen lajiston ja elinympäristön. Monimuotoisuus on koko ajan häviämässä, elinympäristöt köyhtyvät ja eliölajimäärät vähenevät kiihtyvään tahtiin.

Elinympäristöjen muutoksiin on monia syitä mutta suurin muutoksien aiheuttaja on ihmisen toiminta. Tällä hetkellä luonnonvaroja kulutetaan liikaa. Esimerkiksi metsien kaatamisesta ja puuston vähentämisestä on seurauksena kuivuutta, maaperän köyhtymistä ja eroosiota. Metsät ovat tärkeä hiilinielu ja sen tuhoutuminen edesauttaa ilmastomuutoksen pahenemista. Ongelma ei ole vain kaupunkiympäristön köyhtymisessä, myös maaseutu ympäristön monimuotoisuus vähenee ja yksipuolistuu ilmastomuutoksen aiheuttamien muuttuneiden olosuhteiden takia.

Ihminen voi myös toimillaan hidastaa tilanteen pahenemista ja kuntalaiset ovat omalta osaltaan tärkeässä asemassa monimuotoisen luonnon säilyttämisessä. Ekologista kestävyttä voi parantaa monilla tavoin. Eri projekteissa ja hankkeissa voisi käyttää enemmän kierrätysmateriaaleja uuden tilalla. Rakennetaan linnunpönttöjä, lepakonpönttöjä ja hyönteishotelleja. Pölyttäjien määrä on uhkaavasti vähentynyt ja niiden katoaminen olisi katastrofi luonnolle ja ihmisille. Viljely- ja luonnonkasvit tarvitsevat hyönteispölytyksen.

Kiertotalousajattelun mukaisesti luonnonvarojen kulutusta tulisi vähentää ja yleensäkin harkita kulu- tusta. Hankinnoissa kannattaisi suosia kestävää laatua. Kannattaa korjata eikä aina ostaa uutta. Kan- nattaa suosia kasvisvoittoista ruokavaliota, sillä on merkitystä ravinne- ja ilmastopäästöihin sekä luon- non monimuotoisuuden säilymiseen.

2.2 Taloudellinen kestävyys

Taloudellinen kestävyys tarkoittaa sitä, että talouden kasvu ei tapahdu luonnon ja rajallisten luonnonvaro- jen kustannuksella. Kiertotalousajattelulla on tärkeä merkitys, kun puhutaan taloudellisesta kestävydestä. Markkinatalouden harjoittama lineaarinen kulutusmalli eli osta, kuluta ja heitä pois, joutuu tulevaisuudessa väistymään kiertotalousmallin tieltä. Taloudellista kes- tävyyttä voi parantaa monella tavoin. Kierrätys on osa kiertotaloutta. Esimerkiksi kierrätysmateriaalien käyt- töä uuden sijasta kannattaa miettiä. Myös maamas- soja ja erilaista purkumateriaalia kannattaa ja pitääkin kierrättää. Taloudelliseen kestävyteen kuuluu myös energian käytön miettiminen. Uusiutuvat energialäh- teet ovat ympäristöystävällisiä ja kestäviä.

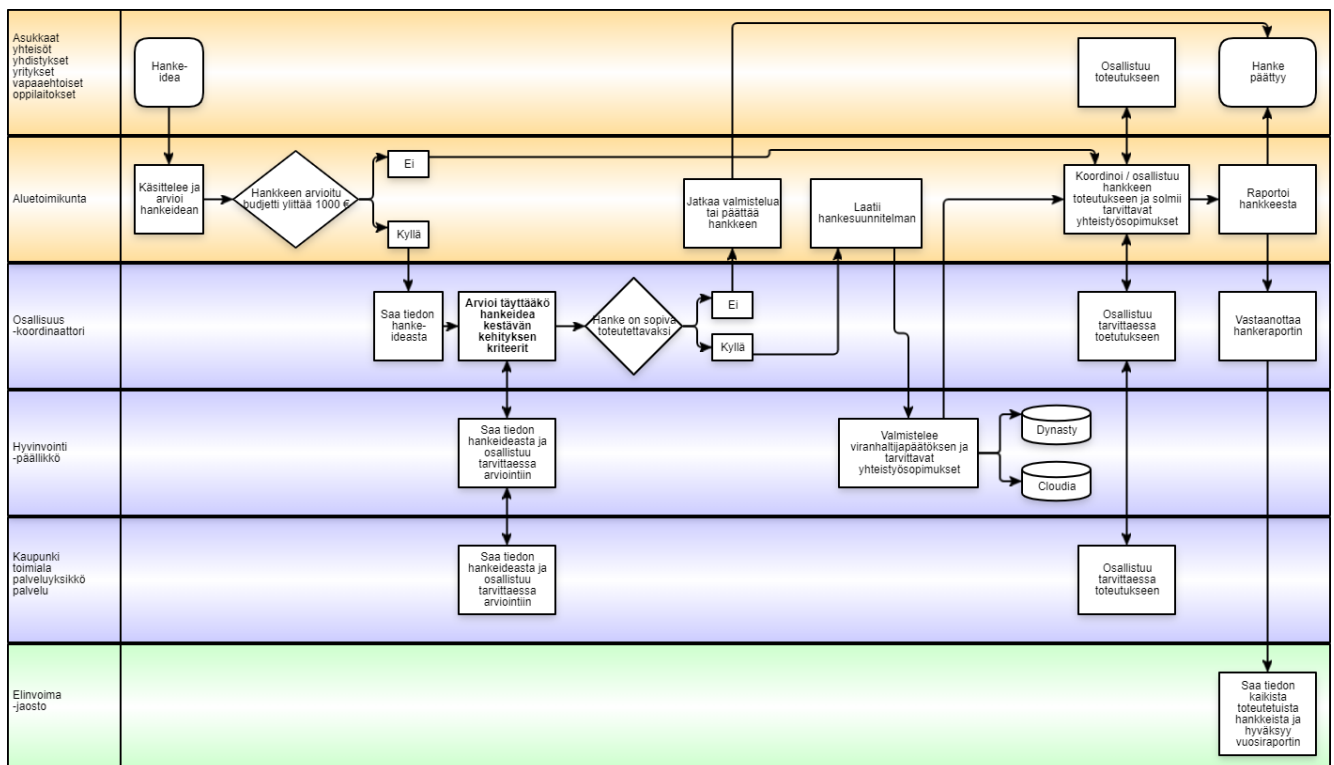
2.3 Sosiaalinen kestävyys

Sosiaalinen tai sosio-kulttuurinen kestävyys voidaan jakaa sosiaaliseen kestävyteen, joka tarkoittaa ihmisten tasapuolista ja oikeudenmukaista kohtelua ja sekä kulttuuriseen kestävyteen joka tarkoittaa esimerkiksi kulttuuriperinnön vaalimista. Kaupunkilaisten osallistaminen erilaisiin hankkeisiin yhdessä muiden toimijoiden kanssa vahvistaa sosiaalista kestävyyttä.

Ei ole pelkästään valtiovallan tai kaupunkien toimijoiden tehtävä toimia kestävällä tavalla. Mukaan tar- vitaan eri toimikuntia, yhteisöjä, yrityksiä ja järjestöjä jotka ovat tärkeässä asemassa siinä, että myös kansalaiset saadaan osallistettua mukaan toimintaan ja toimimaan kestävällä tavalla.

3 Kestävän kehityksen toimintamalli aluetoimikuntien hankkeisiin

Kestävän kehityksen toimintamalli etenee vaiheittain: ideavaihe, hankearviointi, suunnittelu, toteutus sekä raportointi ja hankkeen päättäminen.

3.1 Ideavaihe

Hankeideoita voidaan kerätä kaupunkilaisilta, yhteisöiltä tai yrityksiltä erilaisilla tavoilla. Voidaan järjestää hankeideakyselyitä verkossa kaupungin ja aluetoimikuntien sivuilla ja sosiaalisessa mediassa. Kyselyistä voidaan tiedottaa kotitalouksiin jaettavissa lehtisissä ja sanomalehdissä. Mainonta ja viestintä eri kanavissa tärkeää, jotta tavoitetaan kaupunkilaiset. Kaupungin verkkosivuilla voisi olla kaupunkilaisille avoin kestävän kehityksen ideakanava jonka kautta he voisivat antaa ehdotuksia ja ideoita toimista ja toimenpiteistä, joilla kehitetään kestävän kehityksen kaikkia osa-alueita.

Hankkeita voidaan ideoida yhteistyössä eri yhdistysten ja toimijoiden kanssa erilaisissa tiedotus-, koulutus-, neuvonta- ja keskustelutilaisuuksissa ja työpajoissa.

Kun kuntalaiset pystyvät itse vaikuttamaan hankkeisiin, niin toiminta on osallistavaa.

Aluetoimikunta käsittelee ja arvioi hankeideat kokouksissa. Selvitetään käytössä olevat resurssit (työvoima, kulut) sekä onko hanke mahdollista toteuttaa. Jos hankkeen kustannusarvio on alle 1000 euroa, aluetoimikunta voi käynnistää hankkeen toteutuksen.

Osallisuuskoordinaattorille toimitetaan tulokset ja hankkeen selvitys, jos kustannusarvio on yli 1000 euroa.

3.2 Hankearviointi

Hankearvioinnin toteuttavat osallisuuskoordinaattorin kanssa yhdessä tarvittavat asiantuntijat eri toimialoilta. Hyvinvointipäällikkö sekä kaupunki/toimiala/palvelu saavat myös tiedon hankeideasta ja osallistuvat tarvittaessa arviointiin. Arvioidaan, täyttääkö hankeidea kestävän kehityksen kriteerit kaupungin edellyttämällä tavalla:

- Ekologinen kestävyys (hankinnat),
- Taloudellinen kestävyys (hankintakustannukset/kierrätetty materiaali, tapahtumien osallistujien rahankäyttö/tapahtumakustannukset, liikkuminen, vapaaehtoistyö).
- Sosiaalinen kestävyys (työllistäminen, osallisuus/yhteisöllisyys)

Hanke on sopiva toteutettavaksi eli täyttää kestävän kehityksen kriteerit ja aluetoiminnan toimintasäännön kriteerit toteutettaville hankkeille.

Jos hanke on toteutettavissa, se etenee aluetoimikuntiin ja suunnitteluun. Jos hanke ei täytä kriteereitä, se voidaan palauttaa uudelleen valmisteluun tai päättää kokonaan.

3.3 Suunnittelu

Hanke etenee suunnitteluun aluetoimikuntiin, joissa tehdään hankesuunnitelma. Toimenpiteiden prosessi ja työvaiheet suunnitellaan: aikataulu, mitä eri työvaiheita tarvitaan, mikä on budjetti ja ketkä ovat hankkeen vastuuhenkilöt.

Osallisuuskoordinaattori sopii yhdessä aluetoimikuntien kanssa hankkeen toteutuksen.

Hyvinvointipäällikkö valmistelee viranhaltijapäätöksen Dynastyyn ja tarvittavat yhteistyösopimukset Cloudiaan.

3.4 Toteutus

Aluetoimikunta toteuttaa hankkeen yhdessä kunta-laisten kanssa ja solmii tarvittavat yhteistyösopimukset. Tarvittaessa hankkeen toteutukseen osallistuu osallisuuskoordinaattori, yhteisöt, järjestöt ja kaupunki/toimiala/palvelu, esimerkiksi nuorisotoimi.

Sovitaan yhdessä toimijoiden roolit ja selkeä työnjako siitä mitä tehdään ja kuka tekee sekä onko tekijöitä riittävästi. Sovitaan, mistä hankitaan tarvittavat materiaalit ja kuka ne hankkii. Tiedonkulusta huolehditaan alusta lähtien, jotta kaikki tietävät missä mennään. Myös hankkeen ylläpidosta, seurannasta ja tarvittavasta raportoinnista sovitaan.

3.5 Raportointi ja hankkeen päättäminen

Aluetoimikunta raportoi hankkeesta. Myös epäonnistumiset kirjataan ylös.

Osallisuuskoordinaattori vastaanottaa raportin ja toimittaa sen tarvittaessa eteenpäin strategian toteuttamisasiakirjojen vastaaville, jotka voivat hyödyntää hankkeiden tuloksia omassa toiminnassa. Näistä kestäväen kehityksen osalta tärkeimmät ovat mm. Ympäristö -2030 ohjelma, osallisuussuunnitelma, Hyvinvointikertomus ja –suunnitelma sekä kaupungin palveluiden tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma.

Hanke päätetään.

Elinvoimajaosto saa tiedon kaikista toteutetuista hankkeista ja hyväksyy vuosiraportin.

4 Toiminnan tulosten ja vaikuttavuuden mittaaminen

Mittari- esimerkkejä

- Toimintamittarit: kirjataan toiminta ja tehdyt toimenpiteet
- Muutosmittarit: Muutos elinympäristössä parempaan/huonompaan. Voidaan selvittää esim. haastatteluilla tai kyselyillä.
- Mittari kierrätysmateriaalin käytöstä.
- Mittari asukkaiden osallistumisesta hankkeisiin.

Mittaroimalla saadut tulokset ja vaikutukset: näkyvätkö ja miten näkyvät kestävyiden eri osa-alueet (ekologinen, taloudellinen, sosiaalinen ja kulttuurillinen).

Viestitään hankkeen tuloksista ja vaikutuksista!

4.1 Vaikuttavuuskehikko – Luonnon monimuotoisuuden lisääminen

Hankkeen aikana on luotu vaikuttavuuskehikko, johon on kuvattu millaisia tuloksia ja tuotoksia hankkeessa suoritetuista kokeiluista on syntynyt hankkeen aikana ja millaisia vaikutuksia ja vaikuttavuutta arvioidaan syntyvän pidemmällä aikavälillä. Tulokset ja tuotokset ovat enimmäkseen määrällisiä ja osin helposti mitattavia, vaikutukset ja vaikuttavuus sen sijaan pidemmällä aikavälillä tapahtuvia muutoksia, joiden mittaaminen on hankalaa. Vaikuttavuuskehikon luomisessa on hyödynnetty hankkeessa mukana olleen Demos Helsinki Oy:n esittelemää aineistoa vaikuttavuussparrauksessa sekä kaupungin strategian valmistelussa esille tullutta VTT:n materiaalia vaikuttavuuden mittaamisesta.

Tulos	Tuotos	Vaikutus	Vaikuttavuus
<ul style="list-style-type: none"> •Kokeiluhankkeiden lkm •Monimuotoisuus-toimenpiteiden lkm •Tapahtumien lkm •Osallistujien lkm •Rakennettujen linnunpönttöjen, hyönteishotellien jne. lkm. •Toteutuneet koulutukset ja työpajat lkm/osallistujat •Muokattujen luontoalueiden lkm/m²/ha •Luotu jatkuva toimintamalli 	<ul style="list-style-type: none"> •Osaamisen ja ymmärryksen kasvu •Motivaation lisääntyminen •Aktiivisuuden lisääntyminen •Kehitetyn toimintamallin jalkauttaminen •Verkostotoiminnan hyödyt näkyviksi 	<ul style="list-style-type: none"> •Luonnon monimuotoisuuden huomioiminen kaupungin toiminnassa •Luonnon monimuotoisuuden huomioiminen päätöksenteossa osana ympäristövaikutusten arviointia •Luonnon hyvinvointivaikutukset lisäänty •Yhteisöllisyyden kasvu 	<ul style="list-style-type: none"> •Luonnonmonimuotoisuus lisääntyy •Luontokato hidastuu •Aktiivisten toimijoiden määrä kasvaa •Hyvinvoiva väestö •Elinvoiman kasvu – mm. luontoa hyödyntävän ja edistävän yritystoiminnan lisääntyminen

Mitattavien tulosten myötä syntyy osaamista ja ymmärrystä, mikä vaikuttaa ihmisten ja organisaatioiden toimintaan niin, että luonnon monimuotoisuus lisääntyy.

Lähteet

Ym.fi

[Luonnon monimuotoisuus - Maa- ja metsätalousministeriö \(mmm.fi\)](#)

Kouvola.fi

<https://www.kouvola.fi/asuminen-ja-ymparisto/luonto-ja-ymparisto/ymparistohjelma/>

HAMK luentomateriaalit

LIITE 1

Aluetoimikunnan kehittämishankehakemus**Aluetoimikunta:** _____

1. Idean nimi ja lyhyt kuvaus sekä aluetoimikunnan kokous, jossa hanke hyväksyttiin toteutettavaksi.

2. Kenen elämään idealla halutaan ensisijaisesti vaikuttaa ja miksi?

3. Kuinka idea toimii?

4. Mitkä olemassa olevat palvelut, rakenteet, toimintatavat ja resurssit linkittyvät ideaan tukien sitä?

5. Aikataulu _____
6. Arvio kustannuksista ja aluetoimikunnalle jäävä rahoitusosuus

7. Mitkä ovat hyödyt ja aluetoimikunnan perustelut hankkeen hyväksynnälle?

8. Yhteys kaupunkistrategiaan

9. Hanke edistää seuraavia kestävän kehityksen ulottuvuuksia ja millä tavoin (linkki kestävän kehityksen toimintamalliin);
 - ekologinen kestävyys _____
 - sosiaalinen kestävyys _____
 - taloudellinen kestävyys _____
10. Keitä ovat ne henkilöt ja tahot, jotka tarvitaan idean suunnitteluun ja toteuttamiseen

11. Kuka on hankkeen ylläpitäjä jatkossa? (ylläpitovastuu)

12. Aluetoimikunnan käsittely (seuraavat askeleet, joilla toteutusta viedään eteenpäin)

13. Liitteet